

פרוטוקול מס' 377

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', כ"ב בסיון, תשל"ג
(20.6.73), שעה 8.30

נכח

חברי הועדה:

- ש. פרידמן - יו"ר
- ש.ז. אברמוב
- א. אנקוריין
- ר. ארזי
- ב. הלוי
- ת. טובי
- י. קורן
- י.ה. קלינגהופר

מזמנים:

- ד"ר חיגר - מטעם משרד הדתות
- ה"ר א. ידין - מטעם ליועץ המשפטי לממשלה
- פר. נאוי - מטעם משרד הדתות
- ה"ר נ. רקובר - מטעם משרד המשפטים
- שיך אמין קאסם מזלג - יו"ר ביה"ד לערעורים, חיפה
- שיך חסן אמין אל-חבש - טייבה
- שיך תופיק עסלייה - יפו
- שיך מחמד חוביישי - עכו
- ד"ר צובחי אבו-גוש - מנהל בתי הדין השרעיים

ר. מלחי - מזכירת הועדה

רשמה: מ. טרלו

חוק יחסי מאון בין כני-זוג, תשכ"ט - 1969

סדר היום:

278

(נתקבל ביום 25.6.73)

היו"ר ש. פרידמן:
אני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת החוקה.
במצאים אחריו היום אורחים מכובדים
מבתי הדין הסרעיים. האורחים ביקשו להשמיע השגותיהם וספקותיהם
ועיונותיהם ביחס לחוק שאנחנו מטפלים בו. מר גאוי, מנהל
המחלקה המוסלמית במשרד הדתות הואיל בטובו להילות לאורחים
והוא ישמש מתורגמן. אנחנו שמחים לבואם של האורחים המכובדים
ונכביר להם תודה אם יפרטו לנו את עמדתם לגבי החוק שאנחנו דנים
בו. לאוכלוסית המוסלמית יש בודאי הערות לגבי חוק העשוי לנוע
כמידה זו או אחרת כחוקים הנהוגים אצל מאמיני האיסלם. נשמע את
ההערות.

חוק יחסי ממון בין בני-זוג, תשכ"ט - 1969

מר גאוי:
אדוני היו"ר, חברי הכנסת,
הבאנו לידיעת הקאדים את החוק והם רוצים
לחנות דעתם עליו. ההשגה היחידה שיש להם היא בסעיף 7. הם ראו
במאמר שם פגיעה בתורת האיסלם כפי שנקבעה בקוראן.

שייך חסן אמין אל-חבש: אדוני היו"ר, חברי הועדה,
(מר גאוי מתרגם את חברי השייך חסן אמין אל-חבש ומתמצת אותם):

תורת האיסלם הסדירה את יחסי הממון בין
הבעל והאשה זה 14 מאות בשנים על הצד הטוב ביותר. כפי שנקבע
בסעיף 206 לחוק המעמד האישי, האומר: אין לבעל שליטה על נכסי
אשתו, והיא רשאית לנהל אותם כרצונה, ללא התערבותו, ללא הסכמתו,
ללא פגיעה בזכויות שהוקנו לה.

תורת האיסלם הסדירה וקבעה את יחסי
הממון בין בני הזוג, אם בקשר למזונות ואם בקשר למוהר. הבעל
חייב במזונות אשתו, אם מרצונו הטוב ואם בדרך קביעת בית הדין.
הקוראן היקנה לאשה את מלוא המוהר. הוא נותן לה את המוהר והיא
רשאית לעשות בו כרצונה, אם זה המוהר המשתלם לפני הנשואין
ואם זה המוהר המאוחר, המשתלם לאשה, בדרך כלל, עם מות הבעל או
עם פקיעת הנשואין. זכותה של האשה במזונות מן הבעל היא ללא
טייג וללא תנאים, אפילו אם היתה עתידת נכסים ועסירה, הבעל
חייב במזונותיה. מכאן אנו למדים כי תורת האיסלם הסדירה את
כל הנכסים והקנתה לאשה זכויות מלאות ושוות לבעל.

זכותה של האשה להתנות עם הבעל לפני
הנשואין כל מני תנאים. האשה יכולה לחייב מורשה לנשואין לקבוע
את התנאים בנוש תנאי הנשואין ובתעודת הנשואין. זכות זו לא
מפורצת, אבל כתנאי ששני בני הזוג הסכימו על אותם התנאים.

הצעת החוק שאנחנו דנים בה, באה
להסדיר את יחסי הממון בין אשה ובעל. בו בזמן שאנחנו רואים
שתורת האיסלם הסדירה את היחסים האלה על הצד הטוב ביותר, עוד
יותר ממה שקבעה הצעת החוק.

לאור זה, איננו רואה מקום להתיל את החוק
הזה על המוסלמים. זה מנוגד לצורך המוסלמי מימי קדם ומנוגד לדיני
האיסלם ודיני הקוראן.

כב' הקאדי מביא ציטטות מאנשים מלומדים בתורת האיסלם ביחסי הממון בין אשה ובעל. הוא מביא ציטטה מספרו של עלי עבד-אל-רעפי, האומר בעמוד 20, שאיזון בין נכסי הבעל והאשה הוא מה שקבע האיסלם. הדוקטרינה האיסלמית תכלוס במלוא הדורה אם נשווה אותה למה שמתרחש בארצות המערב ביחס לאותו הנושא מעמד האשה, כפי שקבע האיסלם, והזכויות שלה ביחס לבעל, עוד לא הגיעו לדוגמא כזו בחוקים המערביים אצל אומות העולם הדמוקרטיות.

כב' הקאדי גם מביא את מצב האשה בצרפת. בצרפת היתה האשה, עוד לפני זמן לא רב, מחוסרת כל זכויות אזרחיות ביחס לניהול העסקים שלה. נמנעה ממנה הזכות לנהל את העסקים שלה ואת הנכסים שלה, כפי שקבע הסעיף 217 של החוק הצרפתי. כב' הקאדי מביא ציטטה מד"ר זעפי הנוגעת לזכויות האשה והבעל לפי דיני האיסלם וכל הקשור לעניני הממון. הוא אומר: לאשה צנועה יש אישיות מושלמת. היא יכולה לנהל את הנכסים שלה לפי רצונה, ללא השגחה, ללא ביקורת וללא הסכמת הבעל ואפילו ללא הסכמת אביה, בגבול החוק, כמובן.

כב' הקאדי מביא ציטטה שלושית מאת גליל מוחמד בית, שאומר שנשואי האשה לא מפקיעים ממנה את זכויותיה אלא היא תשאר עם כל זכויותיה תצמאית בניהול העסקים שלה, והיא בעלת השליטה על כל הממון שברשותה.

לאור זה, הוא לא רואה מקום להחיל את החוק הזה על העדה המוסלמית בישראל.

היו"ר ט. פרידמן:
אני משוכנע שמר נאוי מסר לנו את תמצית הדברים. אני מבקש להמציא לוועדה תרגום מלא של הדברים כדי שנוכל לראות את הדברים בהמשך הדיונים.

שייך תופיק עסלייה:
כב' יו"ר הועדה, כב' חברי הועדה, אני מודה לכם בשם הקאדים על הזמנתכם זו. אני מניח שבמשל דמוקרטי השומר על זכויות האזרחים, קצויה עמדה זו, מטעם הועדה, שבאה לשמוע את דברי הנוגעים בדבר, כאשר דנים על הצעת חוק זו.

חברי שייך חסן אמין אל-חבש נגע בקדושת שוויון זכויות הקניין בין הבעל והאשה. אין יסוד להציע הצעת חוק זו בדיני האיסלם. כאשר אנחנו רוצים לחלק את הרכוש של הבעל ולתת חלק לאשה, בשאלת השאלה: מה היה חלקה של האשה ביצירת הרכוש הזה? חוק זה גם יכול לתת עילה לאשה להפקיע את הנשואין, כי היא בכל פעם תצא נשכרת בזה שתקבל את מחצית רכוש הבעל.

אני רוצה לבגוע בבעייה כואבת למוסלמים בישראל.

מספר רב של חוקים חקקה הכנסת ובגעה בדיני האיסלם. הציבור המוסלמי רואה בנו הקאדים את האחראים ליצירת מצב זה. אנחנו עמדנו מן הצד ולא נלחמנו בחקיקת חוקים אלה, כדי לשמור על חוקי האיסלם וכבוד הדת המוסלמית.

כב' הקאדי מודה לוועדה על ההזדמנות שניתנה להם להשמיע את דבריהם.

הקאדי הזכיר את סעיף 11 של החוק, האומר
שעם מותו של הבעל יעבור העזבון לבן הזוג וליתר היורשים.

שיר אמין קאסם מזלג:

אדוני היו"ר, כבי חברי הועדה,
אנחנו מאד מאושרים להענות להזמנתכם
להזן בהצעת החוק. מי יתן וההצעות זו תביא בעקבותיה הזמנות
בוספות, כדי לדון בצורה אובייקטיבית בכל הנוגע לעדה שלנו.

שני חברי דברו על הצעת החוק. אני מצמצם את
דברי לשתי נקודות.

פקיעת נשואין, כאשר אשה תיזום את הגירושין
כאשר יתגלו סכסוכים בין הבעל והאשה, לפי דיני הקוראן, בסמכותו של
הקאדי להרכיב מועצה משפחתית, המורכבת משני הצדדים, והם ידונו
בסכסוכים אלה. אם הגיעו לעמק השווה והצליחו להשלים בין הבעל והאשה,
זה טוב. ואם לא הצליחו להשכין שלום, הם ידונו מי האשם בסכסוך.
אם האשה אשמה בסכסוך, הם יפסקו לפירוד בין בני הזוג ויטילו על
האשה לתת פיצוי לפעל. אם הבעל היה אשם בסכסוכים, הם יפסקו
פירוד ויטילו על הבעל לתת פיצוי לאשה. הסדר זה, לפי דעת הקאדי,
טוב כדי לשמור על זכויות הבעל והאשה כאחד. במקרה של מות הבעל
אם כל רכושו היה 8 ל"י, לפי הצעת החוק שלפנינו, האשה תקבל 4 ל"י
וזאת ה-4 ל"י הנותרות יחלקו בינה ובין הבן שלה, כך שלבן נשארות
רק 2 ל"י. זאת אומרת שהיא מקבלת 3/4 מהעזבון והבן מקבל רק 1/4.
בו בזמן שהקוראן קבע במפורש שחלקה של האשה הזאת יהיה לירה אחת.
הצעת החוק נותנת לה יותר ממה שקבע הקוראן. מכאן יוצא שהצעת החוק
מנוגדת לדין מפורש של הקוראן שהוא ספר הספרים של המוסלמים.

לאור כל זה, אני מבקש להכניס בהצעת החוק
תנאי שהחוק הזה לא יפגע בדיני האיסלם.

היו"ר ש. פרידמן:

אני מבקש גם להמציא לנו את הדברים הללו
מתורגמים.

שיר מחד חוביישי:

אדוני היו"ר הועדה, חברי הועדה,
חברי הקאדים דברו מספיק על הבעיות
הספציפיות הנוגעות להצעת החוק. אני אדבר מאספקט אחר, מהאספקט
הכללי הציבורי.

הנאמנות שלנו למדינה ודאגתנו לשמה הטוב
הם הם שהניעו אותנו לדרוש ולבקש להוציא את המוסלמים מתחולת החוק
הזה המנוגד לקוראן. גינויים רבים שמענו וכן ביקורת הושמעה
בגדנו על כי הפתרונות אנוניים לבצע חוקים שהם מנוגדים לדיני האיסלם.
החוקים מוגעים באמונה המוסלמית. אנחנו מודים ומתוודים על שתי
עובדות:

מדינת ישראל היא מדינה של קידמה, עונה
לרצון העם, מחוקקת חוקים כדי להבטיח את זכויות האזרח.

דבר שני, שמדינת ישראל רואה את כל האזרחים
כעם אחד; אין הבדל בין מי עושה ובין רוב.

הנאמנות למדינה היא שמביאה אותנו להעיר
שתי הערות לעומת שתי העובדות שצינתי.

המוסלמים והחברה המוסלמית בישראל אין
לה אומץ הבעיות ולא התעוררות אותן הבעיות כפי שהתעוררו בחברה
היהודית, אשר הצדיקו הגשת הצעת חוק זו. הסכסוכים והמחלוקות
בין בני הזוג עשויים להפתר על הצד הטוב ביותר בכתי הדין השרעי, אם
בלי לפגוע בעמודי האיסלם, ביסודות האיסלם. טוב תעשה הממשלה
והכנסת אם יתרחקו מהפגיעה בדיני האיסלם.

20.6.73

הערת שנייה - איננו רואים שבאינטרס של המדינה להכניס רפורמות חוקיות להכדייר את הבעיות של החברה המוסלמית. לחוקק חוקים ולהכניס שינויים שאף מדינה מוסלמית עדיין לא העיזה לעשות כזאת.

לכן, וכן מחשש של התגובות השליליות העולות להתעורר, טוב תעשה מדינה ישראל, אם תשאיר את המוסלמים לנהוג לפי הדת שלהם, לפי הדינים שלהם, ולתת את האמון לבתי הדין השרעיים, ובדרך זו תשמור את עצמה מהביקורות הנשמעות יום יום. מדינת ישראל מבסה להתעלם מן האספקטים המוסלמיים ולעקור מהשורש את יסודות האיסלם. טוב תעשה, אם תאייס בצעדים אלה ותסתכל לנעשה במדינות המוסלמיות, בכל מה שקשור בהסדר הבעיות החברתיות של המוסלמים. לנו המוסלמים יש תורה שלנו שירדה מן השמים, כפי שבאה לביטוי בקוראן הקדוש. היא די גלויה ומבטיחה לכל המוסלמים לפתור את הבעיות שלהם. עזבו אותנו עם התורה שלנו והוציאו את כלל המוסלמים בישראל מהחוקים המודרניים האלה, מפני שזה טומן בחובו טובת המדינה ושמה הטוב בפניה ובחוק. תודה.

היו"ר ש. פרידמן: בקשתי נוגעת גם לנאום האחרון, ואני מבקש ממך נאוי להמציא לנו את מלוא הדברים בתרגום.

האם ד"ר אבו-ג'וש רוצה להשתתף בדיון?

צ. אבו-ג'וש: אין לי מה להעיר. אני מזדהה עם כל מה שבאמר ע"י כב" הקאדיים.

ש. ז. אבו-מ'טוב: אני שמח שניתנה לנו ההזדמנות לשמוע חוות דעתם של כהני הדת של האיסלם, כשם ששמענו את חוות דעתם של הרבנים שגם הם הביעו התנגדות לחוק.

האם ברור לכם שהחוק הזה מאפשר לכל בן-זוג לפני הנשואין לקבוע לעצמו שהחוק הזה לא חל עליו והוא יכול לבחור לעצמו כל הסדר אחר לפי כל שיטה שהיא? החוק משאיר לכל זוג את האפשרות לצאת ממנו. האם זה לא פתרון לבקשתכם לא להחיל עליכם או על אלה שבני העדה שלכם שאינם רוצים את החוק, לא לקבל על עצמו את מרותו של החוק הזה.

א. אנקוריון: ללא ספק שמענו מפי השייכים הנכבדים דברים מאירי עיניים על מצב העניינים

בקשר ליחסי הקניין בין בעל ואשה לפי האיסלם. אני בהחלט מצייין בהערכה מה ששמעתי על מידת הקדמה שישנה בשטח זה כאיסלם. חברי אכרמוב הזכיר שהיו לפנינו גם הרבנים והדיינים. אתם לא תתפלאו שבמידה רבה דרך הטעון שלהם היה דומה לדרך הטעון שלכם. כשם שאתם אומרים תעזבו אותנו ותנו לנו לחיות לפי חוקי האיסלם ואל תחילו עלינו חוק זה, כך אמרו לנו גם הרבנים, בדת היהודית יש הסדרים לפי ההלכה, ואין צורך בחוק הזה. בדיוק כמו שאיננו יכולים לקבל את הרעיון שאם הכנסת תחוקק חוק לא יהיה כזה משום פגיעה בהלכה ובבתי הדין הדתיים, כך איננו יכולים להעלות על הדעת שחוק כזה אם יתקבל, יש בו, חלילה, איזו שהיא התנגשות עם האיסלם ועם בתי הדין הדתיים של המוסלמים.

חה"כ אברמוב כבר אמר שבני הזוג יכולים להסכים ביניהם. אני מפנה לסעיף 18 של החוק, האומר שחוק זה לא בא לגרוע מסמכות בתי הדין הדתיים. הכללים בחוק הזה יש בהם משום פגיעה בדיני האיסלם, כפי שהסברתם?

יש מה כללים מה קורה כאשר אין הסכם בין בני הזוג. לא שמעתי על הכלל הגדול של חלוקת המשאבים, שיש בזה משום פגיעה בדיני האיסלם.

י.ה. קלינגהופר:
אני מבקש להצטרף לדברי ההערכה שנשמעו לאורחינו הנכבדים. אני מאד שמח שניתנה לנו ההזדמנות להפגוש אתם במעמד זה. כמובן שלדבריהם יש משקל רב. כהני דת שמדינתנו מכירה בסמכותם הרשמית המלאה. בהתאם לכך, אנחנו גם מתייחסים בחיוב רב לכל מה שכא מפיחם.

היות ואני לא מתמצא בכתוב בקוראן הקשוח, אני מבקש לנצל הזדמנות זו כדי ללמוד דבר מסוים. האם אין מקום, לפי דת האיסלם, להבחין בין פרטים מאד מאד קדושים ובין דברים שהם קצת פחות קדושים? אין זה כל כך חשוב כמו הכשירות של שני הצדדים לנשואין, טקס עריכת הנשואין וכיו"ב. בזה יש אינטרס עליון לא לגעת. לעומת זה, כאשר מדובר בדברים אחרים, לדבות יחסי ממון שהם עניין חמרי, האם אין בזה, אפילו אם מדובר בהקשר לנשואין, פחות קדושה?

אני מבין שהקוראן מסדיר את כל יחסי החיים. כודאי שאין דבר שאתה לא מוצא לו אחיזה בקוראן. אף-על-פי-כן יש גם חוקים חילוניים המסדירים את אותם העניינים. קשה להעלות על הדעת שבכל עניין ההסדרים זהים.

האם כב' הקאדים ערים לכך ששמו לב כאשר קראו את הצעת החוק, שעצם הדבר הזה שהם מסיגים בפרק השני בקשר לאיזון משאבים, חל רק על פי ההצעה באין הסכם נשואין המסדיר את יחסי הממון בין בני הזוג. כאשר יש הסכם נשואין בין בני הזוג הוא ידחה את כל ההוראות שהם מסיגים עליהם. היות ואני מבין שהאינטסטנציה של הסכמי נשואין מוכרת ומקובלת לפי דיני האיסלם אני רוצה לשאול, אם זה לא מוצא כדי למנוע דברים שבעיני שומרי דת האיסלם יהיו משום גזירה.

היו"ר ש. פרידמן:
האם יש להבין מתוך הדברים ששמענו מכב' הקאדים שהחוק, כאמור הוא יחול כפי שהוא נראה בעיניכם, כופה עליכם כפייה בניגוד להשקפתכם הדתית?

יש בחוק סעיף שמטיל חובה על הדיינים למסוק בהתאם לחוק בתנאים יחועים. חובה זו תיראה בעיני הדיינים של בתי הדין השרעיים ככפייה כמובן שזה נגד השקפתם ואמונתם הדתית?

האם תישאר התנגדות לחוק גם במקרה ששני הצדדים, בעל ואשה, יקבעו תנאי מראש שעליהם יחול הסדר השיתוף? הם לא ישאירו את זה אך ורק לקביעת החוק שהיא כללית, אלא יסכימו ביניהם מראש. האם גם אז זה ייחשב בעיניכם כניגוד לצווי הקוראן?

ת. טובי:
אני מברך את הקאדים שבאו לוועדה.
יש חשיבות בהתחשבות בדעת כל צד המעוניין
בחוק הזה, אנשי דת ואחרים.

האם זאת שאלה שכיום יכולה להתפרש
כפסעירה את השמירה על הדת, כאשר באים להתחשב בהתפתחות חברתיות
הכלכליות וציווי הדת אשר לפני הרבה שנים לא יכלו לתת מענה
על השאלות האלה. האם ההתחשבות בהתפתחות הזאת, תוך שמירה על הזכות
להשתמש בציוויים הדתיים, זו מגיעה בדעת? האם אין דברים יותר בוועדים
או יותר פוגעים? יש בארץ דברים הרבה יותר פוגעים מבחינת הדת
המוסלמית. יש בעיות של זקף, שמירה על מסגדים ועל בתי הקברות.
לא שמענו תוצאות כפי שמענו על הנושא הזה. האם אינכם חושבים
שקיום סעיף בחוק הזה נותן לזוג לפני הנשואין לבחור לפי מה הם
ינהגו? ח"כ אברמוב העיר שיש נטייה לחייב את רושם הנשואין
להודיע לכבי הזוג הבאים להרשם, שיש להם אפשרות לבחור בין החוק
הזה לבין הסכם אחר.

היו"ר ש. פרידמן:
השאלה שהציג ח"כ טובי, מדוע לא
לאו הקאדים מגיעה בכך כאשר עניינם
אחרים אינם בסדר, אולי ניתן לכבד הקאדים להשיב עליה עכשיו?
זה נותן לשיקול דעתם.

שיין תומיץ עסלייה:
רוצה לענות על השאלה עכשיו.

היו דברים אחרים שהיתה חובה על הקאדים
להגיב עליהם, ולא דוקא החוק הזה, כמו הפקעת נכסי וקף, הריסת
מסגדים, הריסת בתי קברות. מעולם לא הסכמנו עם הדברים האלה, מעולם
לא נשאלנו על הנושאים האלה, והאחריות עליהם לא הוטלה עלינו.
האחריות הוטלת על חברי-הכנסת הערביים ובמיוחד המוסלמים, מדוע הם
שתקו. אנחנו לא הסכמנו עם הדברים הללו, ואם תוצג לפנינו השאלה
אנחנו יודעים איך לענות עליה.

ב. הלוי:
גם אני רוצה לברך את הקאדים על בואם לוועדה.

אשר לדברי הקאדי מחמד חובישי, בקשר
להצגת האמונים שהצגתו למדינת ישראל, אני רוצה לומר שהקאדים
מצהירים אמונים למדינה אבל זה לא פועל אותם בקונפליקט בין הצהרת
האמונים לבצע את חוקי המדינה ובין באמונתם לדת המוסלמית. אנחנו
בוועדה עושים כמיטת יכולתנו כדי שלא לפגוע בחוקי הדת ובבתי-הדין
השרעיים.

לפי חוקי ישראל, מעמד בתי הדין השרעיים
הוא מעמד עצמאי, בעל סמכות ייחודית בכל מה שנוגע למעמד האישי.
המחוקק הישראלי לא פגע בזכויות בתי הדין השרעיים, בעוד שאנחנו
רואים שממכות בתי הדין הרבניים הוגבלה רק לענייני נשואין וגירושין.
זו היא הנקודה הבסיסית במה שנוגע לעצמאות בתי הדין הדתיים.

החוק הזה כולל את כל המוסלמים במדינה
אם הם אזרחי המדינה או תושביה.

מה שנוגע לחוק הצרפתי, כבי הקאדי הסביר
שהדין האיסלמי הקדים את החוקים המודרניים ב-1300 - 1400 שנה, והוא
יותר מתקדם אפילו מקוד בפוליאון. אני רוצה לשאול מה קובעים החוקים
המילוניים של מדינות לא-מוסלמיות, של מדינות לא-דתיות כמו צרפת
בנוגע למעמד המוסלמים במדינה, אם יש התנגשות בין דת האיסלם וקוד
פוליאון. במידה שיש אזרחים מוסלמים, האם החוק הצרפתי איננו חל
עליהם, או האם הם מצאו סייג מיוחד שבאפשר להתחשב בעניינים אלה?

אני שואל לא רק על צרפת, אלא אם אתם יכולים להביא דוגמאות של מדינות אחרות בהן גרים מספר רב של מוסלמים כמו במדינת ישראל.

הדיינים של בתי הדין הרבניים הועמדו ע"י חברי-הכנסת לפני השאלה, אם לפי דיני ישראל, ע"י הוועדה בדיני ממון, מותר להתנות גם אם ההסכם שנעשה בין הצדדים נוגד את התורה. התשובה היתה שאפשר לעשות זאת רק אם זה לא נוגד את דיני התורה.

האם לפי הדין השרעי, אפשר לעשות הסכם שישנה את דיני הממון בין בני הזוג, או האם אפשר לעשות הסכם המשנה את דיני הירושה? האם הדין השרעי מקנה תוקף להסכם שנעשה בין הצדדים במקרים אלה?

היו"ר ש. פרידמן:
אני רוצה להודות לאורחינו הפוכחים על הדברים המאלפים. אני חושב שנצטרך להקציב עוד זמן באחת הישיבות הקרובות, לשמיעת התשובות. אני מקווה שעד אז יהיה בידינו הפרוטוקול המדויק של דברי האורחים.

אני מודה לאורחינו ופברך אתכם: צאתכם

לשלום! הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00

אני שואל לא רק על צרפת, אלא אם אתם יכולים להביא דוגמאות של מדינות אחרות בהן גרים מספר רב של מוסלמים כמו במדינת ישראל.

הדיינים של בתי הדין הרבניים הועמדו ע"י חברי-הכנסת לפני השאלה, אם לפי דיני ישראל, ע"י הדיינים בדיני ממון, מותר להתנות גם אם ההסכם שנעשה בין הצדדים נוגד את התורה. התשובה היתה שאפשר לעשות זאת רק אם זה לא נוגד את דיני התורה.

האם לפי הדין השרעי, אפשר לעשות הסכם שישנה את דיני הממון בין בני הזוג, או האם אפשר לעשות הסכם המשנה את דיני הירושה? האם הדין השרעי מקנה תוקף להסכם שנעשה בין הצדדים במקרים אלה?

היו"ר ש. פרידמן:
אני רוצה להודות לאורחינו המכובדים על הדברים המאלפים. אני חושב שנצטרך להקציב עוד זמן באחת הישיבות הקרובות, לשמיעת התשובות. אני מקווה שעד אז יהיה בידינו הפרוטוקול המדויק של דברי האורחים.

אני מודה לאורחינו ומברך אתכם: צאתכם

לשלום! הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00